एकात्मिक पध्दतीने व्यवस्थापन

मशागतीय पध्दती :

- उन्हाळ्यामध्ये खोलगट नांगरणी करावी.
- लवकर पक्व होणाऱ्या वाणाची निवड करून लवकर पेरणी करावी व याचा गाव किंवा विभागीय पातळीवर अवलंब करावा.
- किडीस प्रतिकारक्षम वाणाची निवड करावी.
- सापळा पिकाची लागवड करणे उदा. घास गवत.
- रासायनिक खताचा समतोल वापर करावा.

यांत्रिक पध्दती :

- पिकावरील अंडीसमूह गोळा करून नष्ट करावे.
- पिकाचे नियमित सर्वेक्षण करावे व या किडीचे पतंग आकर्षित करणसाठी प्रकाश सापळे व कामगंध सापळ्याचा वापर करावा.
- पक्षी थांब्याचा वापर करावा.
- पोंग्यातील अळी मारण्यासाठी पोंग्यात माती/वाळू/राख/लाकडाचा भुस्सा टाकणे.

जैविक पध्दत :

- एन.पी.व्ही. विषाणू किंवा न्युमोरिया रिलाई किंवा मेटारिझीयम अॅनीसोपोली या जैविक किटक नाशकाची ४ ग्रॅम प्रति लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी संध्याकाळच्या वेळेस करावी.
- टेलेनोमस रेमस या परोपजीवी किटकांचे एकरी ५० हजार अंडी या प्रमाणे शेतात सोडावे. त्यानंतर ४ ते ५ दिवसापर्यंत रासायनिक किटकनाशकांची फवारणी करू नये.

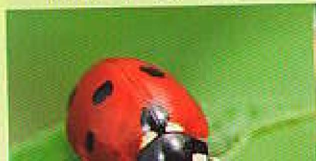

कीडीला खाणारे परभक्षी कीटकांचा प्रसार करणे. उदा. लेडी बर्ड बिटेल, ग्राऊंड बिटेल व मुंग्या इ.

सुरुवातीच्या पोंग्याची अवस्थेमध्ये ५% प्रादुर्भावग्रस्त झाडे आढळल्यास अझाडीरॅक्टीन १५०० पीपीएम ५ मिली प्रतिलिटर पाण्यातून फवारावे.

रासायनिक पध्दत :

लष्करी अळीने प्रादुर्भावग्रस्त झालेली १०-२०% झाडे आढळून आल्यास खालीलपैकी कीटकनाशकाची फवारणी करावी.

किटकनाशक	मात्रा/१०लि. पाणी
ईमामेक्टीन बेन्झॉइट ५एस.जी. **किंवा**	४ ग्रॅम
स्पिनोसॅड ४५ एस.सी. **किंवा**	३ मि.ली.
थायोमेथोक्झाम १२.६ टक्के + लॅम्बडा सायहॅलोथ्रीन ९.५टक्के **किंवा**	५ मि.ली.
क्लोरॅट्रॅलीनीप्रोल १८.५ टक्के	४ मि.ली.
कार्बोफ्युरॉन ३% दाणेदार सी.जी. १० कि.ग्रॅ./हे.	जमिनीत ओला असताना फेकीव पद्धतीने वापरा

वरील रासायनिक कीटकनाशकाच्या शिफारशी केंद्रीय कीटकनाशक बोर्ड, फरीदाबाद यांच्याकडून केलेल्या आहेत.

• लेखक •

श्री. स. पा. जवळगे — विषय विशेषज्ञ, पिक संरक्षण

श्री. अ. बि. शास्त्री — विषय विशेषज्ञ, कृषिविद्या

डॉ. ला. रा. तांबडे — वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

• तांत्रिक माहिती स्त्रोत •

वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी

मक्यावरील लष्करीअळी (स्पोडोप्टेरा फ्रुगीपरेडा) एकात्मिक पध्दतीने व्यवस्थापन

संपादक व प्रकाशक

डॉ. लालासाहेब रा. तांबडे

वरिष्ठ शास्त्रज्ञ तथा प्रमुख

शबरी कृषी प्रतिष्ठान, सोलापूर संचलित

कृषि विज्ञान केंद्र, सोलापूर

गट नं. २२/१ ब, सोलापूर-बार्शी रोड, मु. खेड, पोस्ट - केगांव, ता. उत्तर सोलापूर, जि. सोलापूर

मक्यावरील लष्करीअळी एकात्मिक पध्दतीने व्यवस्थापन

मक्यावरील लष्करी अळीची नोंद भारतामध्ये सर्वप्रथम तामिळनाडू व कर्नाटक राज्यात जून-जुलै च्या दरम्यान दिसून आली. याच हंगामामध्ये या किडीचा प्रादुर्भाव आंध्र प्रदेश व तेलंगणा या राज्यात सुध्दा दिसून आला. महाराष्ट्रात सप्टेंबर २०१८ मध्ये तांदूळवाडी, तालुका माळशिरस जिल्हा सोलापूर येथे या किडीची नोंद झाली.

जीवन क्रम

या अळीची उन्हाळ्यात ३० दिवसात एक पिढी पूर्ण होते व हिवाळ्यात हा कालावधी दोन महिन्यापर्यंत वाढू शकतो. या किडीला एका वर्षात अखंड खाद्य मिळाल्यास ३ ते ४ पिढ्या विविध वनस्पतीवर पूर्ण होऊ शकतात.

- अंडी अर्ध गोलाकार, पांढरट असून पानावर एका समुहात १०० ते २०० अंडी आढळतात.
- उष्ण वातावरणामध्ये मादी पतंग १०० ते ३०० अंडी घालते. एक मादी तिच्या जीवनक्रमात २ ते ३ आठवड्यात सरासरी १५०० ते २००० अंडी देऊ शकते.

अळी :

- अळीच्या सहा अवस्था असतात. पूर्ण वाढ झालेल्या अळीच्या तोंडावर पांढऱ्या रंगाचे उलट्या (Y) आकाराचे चिन्ह दिसते. पोटाच्या आडव्या कप्प्यावर

- अळी १४-२० दिवसाची असते (हंगामानुसार) उन्हाळ्यात १४ दिवसाची तर हिवाळ्यात किंवा थंड वातावरणात ३० दिवसापर्यंत असू शकते.

कोष :

- कोष चकाकनारे आणि तपकिरी रंगाचे असतात. कोष सर्वसाधारणपणे १५मि.मि. असतात.
- कणसातील अळी कणसातच कोशात जाऊ शकते.

प्रौढ :

- नरामध्ये समोरचे पंखावर राखाडी व तपकिरी रंगाच्या छटा असतात. टोकाला व मध्य भागाजवळ त्रिकोणी पांढरे ठिपके असतात.

खाद्य वनस्पती :

ही किड बहुभक्षीय असून ८० पेक्षा जास्त वनस्पतीवर आपली उपजीविका करते. उदा. मका, मधुमका, ज्वारी, भात, ऊस व गवतवर्गीय तणे इत्यादी.

नुकसानीचा प्रकार :

- अंड्यातून बाहेर आलेल्या अळ्या पानाचा हिरवा पापुद्रा खातात व पानाला पांढरे चट्टे पडतात.
- दुसऱ्या ते तिसऱ्या अवस्थेतील अळ्या पानाला छिद्रे पाडतात व पानाच्या कडा खातात. ही अळी पोंग्यात पानाला छिद्रे पाडण्याचे काम करतात.
- पोंग्यातून बाहेर आलेल्या पानावर एकसमान किंवा एका रेषेत छिद्रे दिसतात.
- पोंगा धरण्याची सुरूवातीची अवस्था प्रादुर्भावास थोडी कमी बळी पडते, मध्यम पोंगे अवस्था त्यापेक्षा जास्त तर उशीरा पोंगे अवस्था अळीला सर्वात जास्त बळी पडते.